

Н. Г. Алоўнікава, В. А. Мусіенка (БДПУ, Мінск, Беларусь)

РЭАЛІЗАЦЫЯ МОДУЛЬНАЙ ТЭХНАЛОГІІ НАВУЧАННЯ
ПРЫ ФАРМІРАВАННІ ПЕРАКЛАДЧЫЦКІХ НАВЫКАЎ
ВА ЎМОВАХ ВУЧЭБНЫХ ЗАНЯТКАЎ І АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ
ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ-ФІЛОЛАГАЎ

Кампетэнтнасць як інтэграваная сацыяльна-дыдактычная асобасная якасць развіваецца на аснове самастойна набытага вопыту вырашэння разнастайных задач і сітуацый, якія імітуюць будучую прафесійную дзей-

насць студэнтаў з улікам набываючага вопыту. У гэтай сувязі самастойная праца студэнтаў-філолагаў, якая арганізуецца ў логіцы іх будучай прафесіі, атрымлівае статус базавага складніка навучальнага працэсу.

Тэхналогію арганізацыі вучэбнай і самастойнай працы студэнтаў можна прадставіць у выглядзе тэхналагічнага «ланцужка», сістэмы праекціравальных дзеянняў:

1. Тэхналогія распрацоўваецца пад канкрэтныя педагагічныя задачы, у аснове якіх павінна быць гуманістычная пазіцыя.

2. Тэхналагічны ланцужок дзеянняў, аперацый, камунікацый у працэсе фарміравання перакладчыцкіх навыкаў будзе строгай адпаведнасці з сістэмай адукацыйных мэтай і задач, адлюстраваных у вучэбна-метадычных комплексах вывучэння дысцыпліны, якая мае форму выказвання выніковых рэзультатаў, у прыватнасці, агульнакультурных і прафесійных кампетэнцый.

3. Тэхналогія арганізацыі фарміравання перакладчыцкіх навыкаў у студэнтаў-філолагаў прадугледжвае дыялагічнае ўзаемадзеянне на творчай аснове ўсіх суб'ектаў адукацыйнага працэсу ў дачыненні да падрыхтоўкі па вучэбнай дысцыпліне.

4. Ажыццяўляецца паэтапнае планаванне і пакрокавае выкананне сістэмы дзеянняў і аперацый, выкарыстоўваецца ідэя тэхналагізацыі праектавання вучэбнай і самастойнай працы студэнтаў-філолагаў.

Да цяперашняга часу склаліся пэўныя тэарэтычныя перадумовы для фарміравання перакладчыцкіх навыкаў ва ўмовах вучэбных заняткаў і арганізацыі самастойнай працы студэнтаў-філолагаў:

- даследавання вядучыя кірункі фарміравання і развіцця прафесійнай дзейнасці будучага педагога-лінгвіста (Л. К. Грабёнкіна [1], А. І. Мішчанка [2], І. С. Якіманская [3] і інш.);

- распрацаваны дыдактычныя аспекты падрыхтоўкі будучага педагога-лінгвіста (А. А. Вярбіцкі [4], Н. В. Кузьміна [5], Г. М. Падчалімава [6] і інш.).

Тэхналагічны «сціск» вучэбнай інфармацыі можа быць дасягнуты рознымі метадычнымі прыёмамі, апісанне якіх утрымліваецца не толькі ў тэорыі ведаў, але і ў даследаваннях па фарміраванні сістэмнасці ведаў вучняў, а таксама ў працах выкладчыкаў-практыкаў. Разам з тым варта ўлічваць той факт, што пры ажыццяўленні «сціску» праграма на матэрыялу «найбольшая трываласць засваення дасягаецца пры падачы вучэбнай інфармацыі адначасова ў малюначным, лікавым, сімвалічным і вусным» кодах [7].

Гэта палажэнне з'яўляецца прынцыповым пры пабудове модульнай тэхналогіі навучання. Такім чынам, прымяненне модульнай тэхналогіі арганізацыі вучэбнай і самастойнай працы студэнтаў-філолагаў павінна ўключаць у сябе наступныя моманты:

1) правядзенне дыягнастычных мерапрыемстваў;

2) адбор кантэнту, які забяспечвае падрыхтоўку будучага спецыяліста ў суадноснасці:

- з патрабаваннямі сацыяльнай замовы грамадства, канкрэтызаванымі ў кваліфікацыйных патрабаваннях спецыяліста;

- з праграмай і вучэбна-метадычнага комплексу па дысцыпліне «Тэорыя і практыка перакладу»;

- са зменамі, якія адбываюцца ў дзейнасці прафесійных перакладчыкаў, абумоўленымі глабальнай інфарматызацыяй грамадства;

3) вызначэнне сродкаў навучання, якія забяспечваюць рэалізацыю дыдактычных умоў арганізацыі вучэбна-пазнавальнай дзейнасці;

4) распрацоўка крытэрыяў вызначэння ўзроўню сфарміраванасці ў навучэнцаў асноў прафесійнай кампетэнтнасці і самаразвіцця.

Кампетэнтнасць як інтэграваная сацыяльна-дыдактычная асобная якасць развіваецца на аснове самастойна набытага вопыту вырашэння разнастайных задач і сітуацый, якія імітуюць будучую прафесійную дзейнасць студэнтаў з улікам набыцця вопыту. У гэтай сувязі самастойная праца студэнтаў-філолагаў, якая арганізуецца ў логіцы іх будучай прафесіі, атрымлівае статус базавага складніка навучальнага працэсу.

Кампетэнцыі найбольш эфектыўна фарміруюцца ў адукацыйным працэсе ВНУ з дапамогай метадаў навучання, якія спрыяюць набыццю вопыту вырашэння разнастайных задач. Да такіх метадаў адносяцца:

- камунікатыўныя метады (мазгавы штурм, дыскусія, канферэнц-пераклады, спрэчка-дыялог, вучэбныя дэбаты і іншыя актыўныя формы і метады), якія накіраваны на арганізацыю працы ў групе, супрацоўніцтва; фарміраванне ў студэнтаў універсальных перакладчыцкіх навыкаў, звязаных з узгадненнем інтарэсаў і пастаноўкай агульнай мэты дзейнасці, аналізам і прадастаўленнем інфармацыі атрыманых вынікаў у выглядзе прэзентацыі, г. зн. культурай доказы сваіх меркаванняў, асэнсаваннем і ацэнкай розных пунктаў гледжання, прыняццем рашэння і інш.) [8].

- інфармацыйныя тэхналогіі (інтэрнэт-рэсурсы, электронныя слоўнікі, ноўтбукі, смартфоны, гаджэты і іншыя сучасныя прылады);

- праекты, якія носяць прыкладны, міждысцыплінарны характар, а змест і спосабы іх выканання адпавядаюць камплекту і тэхналогіям будучай прафесійнай дзейнасці студэнтаў-філолагаў. Пры распрацоўцы праектаў студэнты павінны прайсці наступныя этапы: 1) аналіз дадзеных і пастаноўка праблемы; 2) складанне праекта дзейнасці па вырашэнню праблемы; 3) ажыццяўленне праектнай дзейнасці; 4) рэфлексія прамежкавых вынікаў; 5) карэкцыя спосабаў і сродкаў дасягнення мэты і выніку; 6) рэфлексія, праверка, ацэнка;

- гульнявыя метады, у рамках якіх студэнты ўдзельнічаюць у дзелавых, ролевых, імітацыйных гульнях, што мадэлююць прафесійныя праблемы і задачы, выконваюць ролі і функцыі, адэкватныя кантэнту будучай прафесіі. Праз удзел у гульні студэнты набываюць вопыт у разрашэнні прафесійна-асобасных задач і сітуацый, якія і выступаюць асновай для развіцця сацыяльна-прафесійнай кампетэнтнасці будучых спецыялістаў;

- метады Case-study (аналіз сітуацый);

- метада навучання як вучэбнага даследавання, падчас якога студэнты ажыццяўляюць наступныя віды дзейнасці: знаёмства з праблемай; пабудова плана даследавання; аналіз ходу даследавання; высновы, рэфлексія вынікаў.

Паўната і глыбіня ведаў будучага спецыяліста ў галіне вывучаемай мовы (у фанетычнай, лексічнай, граматычнай, экстралінгвістычнай, інфармацыйна-тэхналагічнай, камунікатыўных сферах), перакладах і спосабах яго рэалізацыі, здольнасць і гатоўнасць прымянення атрыманых ведаў на практыцы дазваляе прымаць адказнасць за рашэнні ў выкананні перспектыўных задач адукацыйнай супольнасці.

Адукацыйны стандарт РБ па спецыяльнасці «Сучасныя замежныя мовы (пераклад)» вылучае сярод кампетэнцый агульнай накіраванасці яшчэ і агульнапрафесійныя (лінгвістычную, камунікатыўную, сацыялінгвістычную, прагматычную) і спецыяльныя кампетэнцыі лінгвіста-перакладчыка (камунікатыўна-пасрэдніцкія кампетэнцыі) [9].

У даследаваннях Я. І. Пасава, у прыватнасці ў «Канцэпцыі развіцця індывідуальнасці ў дыялогу культур», аўтар адзначае, што ў якасці мэты адукацыі павінна выступаць мадэль чалавека духоўнага (*homo moralis*). І ў гэтым выпадку зместам адукацыі не могуць, паводле яго слоў, быць проста «камунікатыўныя ўменні, моўныя веды і навыкі, лінгвадыдактычныя веды», паколькі веды, уменні і навыкі ёсць змест навучання, зместам жа адукацыі з'яўляецца культура [10].

Тэхналогія арганізацыі модульнага навучання – гэта сістэма дзеянняў, аперацый, працэдур і камунікацый, якая, маючы мэтавую ўстаноўку на прафесійна-асобаснае развіццё будучых педагогаў-філолагаў, суадносіцца з пэўнымі заканамернасцямі, прадугледжвае інтэграцыйнае адзінства формаў, метадаў і сродкаў навучання, супрацоўніцтва выкладчыкаў і студэнтаў на аснове сатворчасці і крэатыўнай дзейнасці студэнтаў па распрацоўцы праектаў, накіраваных на эфектыўную рэалізацыю вучэбнай дзейнасці і індывідуальных маршрутаў у самастойнай работы па фарміраванні перакладчыцкіх навыкаў студэнтаў-філолагаў.

ЛІТАРАТУРА

1. *Гребенкина, Л. К.* Введение в педагогическую деятельность : учеб. Пособие / Л. К. Гребенкина, Н. А. Жокина, О. В. Еремкина. – 2-е изд., испр. И доп. – Рязань : Рязанский госуд. ун-т им. С. А. Есенина, 2009. – 156 с.

2. *Мищенко, А. И.* Введение в педагогическую профессию : учеб. пособие / А. И. Мищенко. – Новосибирск : НГПИ, 1991. – 145 с.

3. *Якиманская, И. С.* Технология личностно-ориентированного образования / И. С. Якиманская. – М. : Сентябрь, 2000. – 176 с.

4. *Вербицкий, А. А.* Новая образовательная парадигма и контекстное обучение : моногр. / А. А. Вербицкий. – М. : Исслед. центр проблем качества подгот. специалистов, 1999. – 75 с.

5. *Кузьмина, Н. В.* Методы исследования педагогической деятельности / Н. В. Кузьмина. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1970. – 114 с.

6. *Подчалимова, Г. Н.* Проектирование содержания дополнительного профессионального образования руководителей школ: теория и практика / Г. Н. Подчалимова. – Москва – Курск :КГПУ, 2001. – 503 с.

7. *Эрдниев, П. М.* Укрупнение дидактических единиц как технология обучения / П. М. Эрдниев. – М. : Просвещение, 1986. – 255 с.

8. *Жук, А. И.* Активные методы обучения в системе повышения квалификации педагогов : учеб.-метод. пособие / А. И. Жук, Н. Н. Кошель. – 2-е изд. – Минск : Аверсэв, 2004. – 336 с.

9. Образовательный стандарт высшего образования : ОСВО 1-21 06 01-2013. – Введ. 01.09.2013. – Минск : Министерство образования Республики Беларусь, 2013. – 51 с.

10. *Пассов, Е. И.* Коммуникативное иноязычное образование: готовим к диалогу культур : учеб.-метод. пособие для учителей / Е. И. Пассов. – Минск : Лексис, 2003. – 184 с.